

VILNIAUS UNIVERSITETAS 211950810

PATVIRTINTA

Vilniaus universiteto kanclerio

2015 m. lapkričio 25 d. įsakymu Nr. R-457

**DARBUOTOJŲ, DIRBANČIŲ SU ĮVAIRIAIS ELEKTRĄ VARTOJANČIAIS ĮRENGINIAIS,
SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA NR. SD-5**

I. BENDROJI DALIS

1. Savarankiškai dirbti su elektrą vartojančiais įrenginiais (prietaisais, aparatais, mechanizmais, įrankiais ir pan.) gali ne jaunesni kaip 18 m. darbuotojai, nustatyta tvarka pasitikrinę sveikatą, išklause įvadinį ir darbo vietoje instruktavimus darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais.
2. Darbuotojai turi būti susipažinę su darbo metu naudojamų įrenginių gamintojo paruoštomis eksploatavimo taisyklėmis.
3. Darbuotojai gali dirbti tik tuos darbus, kuriuos atlikti yra instrukuoti ir kuriuos atlikti pavedė padalinio vadovas.
4. Darbuotojai privalo:
 - 4.1. laikytis darbo tvarkos taisyklių ir nustatyto darbo ir poilsio režimo;
 - 4.2. vykdyti įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus;
 - 4.3. dirbti tik su techniškai tvarkingomis darbo priemonėmis ir laikytis saugaus eksploatavimo reikalavimų;
 - 4.4. informuoti padalinio vadovą apie situaciją darbo vietoje, kuri, jų įsitikinimu, gali kelti pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai.
5. Darbuotojams, pažeidusiems šios instrukcijos reikalavimus, taikoma Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta atsakomybė.

**II. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI.
SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO**

6. Pavojingi veiksniai darbo aplinkoje, dėl kurių darbuotojas gali patirti ūmių sveikatos sutrikimų:
 - 6.1. Elektros srovė gali sukelti traumas, širdies veiklos bei kvėpavimo sutrikimus, įvairių laipsnių nudegimus, sąmonės praradimą, taip pat gali ištikti staigi mirtis.
 - 6.2. Nutrūkęs žeminimo laidas gali sukelti traumas dėl elektros srovės smūgio.
 - 6.3. Pavojų kelia netvarkingi elektros kištukiniai lizdai, elektros kabelio kištukai, elektros tiekimo laidai.
 - 6.4. Traumas gali sukelti besisukančios ar kitaip judančios neuždengtos mechanizmų ir įrengimų dalys. Draudžiama liesti rankomis besisukančias ar kitaip judančias dirbančio įrenginio dalis, kurių negalima uždengti apsaugomis, skydais. Nedėvėti darbo rūbų palaidais skvermais, atsegtomis rankovėmis.
 - 6.5. Triukšmas darbo aplinkoje daro neigiamą poveikį klausos organams, visam organizmui. Bendras triukšmo lygis neturi viršyti 85 dB, jei šis lygis viršytas, esant galimybei reikia pasitraukti iš triukšmingos zonos, išjungti triukšmo šaltinį, jei to atlikti neįmanoma, būtina dėvėti apsaugines ausines.
 - 6.6. Nepakankamas darbo vietos apšvietimas didina nuovargį, silpnina regą, didina traumų tikimybę.

6.7. Darbo vietoje grindų dangos turi būti neslidžios, sausos, lygios, nuolatos valomos – užkliuvus, paslydus galimos įvairios traumos.

6.8. Darbuotojams, krovinius keliantiems rankomis, nesilaikantiems leistinų kėlimo normų, gresia pavojus susižaloti nugarą. Krovinio kėlimas ir pernešimas kartu dirbant kitą darbą (iki dviejų kartų per valandą) vyrams neturi viršyti daugiau kaip 30 kg, moterims – ne daugiau kaip 10 kg.

7. Darbdavys, įvertinęs rizikos veiksnius ir vadovaudamasis nustatytomis normomis, privalo nemokamai darbuotojus aprūpinti asmeninėmis apsaugos priemonėmis.

8. Darbuotojai privalo prižiūrėti ir naudoti pagal paskirtį asmenines apsaugos priemones, laiku pranešti darbo vadovui apie jų nusidėvėjimą, netinkamumą naudoti.

III. DARBUOTOJŲ VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

9. Darbuotojai, prieš pradėdami darbą, privalo:

9.1. apžiūrėti darbo vietą, pašalinti nereikalingus daiktus, galinčius trukdyti dirbti; patikrinti, ar tvarkingi įrenginiai, prietaisai, inventoriūs, kuriais bus dirbama;

9.2. apžiūrėti išorinį elektros instaliacijos tvarkingumą, neturi būti mechaniškai neapsaugotų laidų arba kabelių, turi būti tvarkingos įvadų pajungimo apsaugos bei avariniai išjungikliai, pakankamas darbo vietos apšvietimas ir t. t.;

9.3. įjungti arba išjungti įrenginį tik tam tikslui skirtais mygtukais;

9.4. vizualiai patikrinti elektros įrenginius:

9.4.1. ar uždengti elektros skydelio, įrenginio kontaktai, turintys elektros įtampą;

9.4.2. ar nepažeista laidų, jungiančių įrenginį su elektros tinklu, izoliacija, ar jie nesiliečia prie kraštų, drėgnų, tepaluotų paviršių, kabelių, aštrių briaunų, kitų įžemintų įrenginių, centrinio šildymo radiatorių, vamzdžių;

9.4.3. ar pakankamo ilgio kilnojamų elektros įrenginių (šildytuvo, vandens virimo aparato, dulkių siurblio ir kt.) elektros kabelis; jam prailginti galima naudoti tik tvarkingus pramoninės gamybos ilgintuvus;

9.4.4. ar tvarkingos asmeninės apsaugos priemonės.

IV. DARBUOTOJŲ VEIKSMAI DARBO METU

10. Darbuotojai darbo metu privalo laikytis darbo tvarkos taisyklių, dirbti tik tą darbą, kurį paveda padalinio vadovas, žinodami saugius jo atlikimo būdus.

11. Dirbant su elektros įrenginiais draudžiama:

11.1. rankomis liesti įrankio ar prietaiso atviras dalis, kuriomis teka elektros srovė;

11.2. dirbant laikyti rankose jų maitinimo kabelius ir laidus;

11.3. liesti pjovimo bei besisukančias įrankių dalis, valyti drožles, kol įrankio judančios dalys nesustoja;

11.4. palikti juos be priežiūros įjungtus į elektros tinklą;

11.5. darbuotojams, naudojantiems rankinius elektros įrankius, patiems juos ardyti ar remontuoti;

11.6. reguliuoti prietaisą, keisti darbo įrankių dalis, valyti patį prietaisą, kai įrankis ar prietaisas nėra išjungtas iš elektros tinklo;

11.7. net ir trumpam laikui perduoti elektrinį įrankį ar prietaisą asmenims, neapmokytiems saugiai juo naudotis ir neinstrukuotiems;

11.8. dirbti su tepalais išteptais įrankiais ar laikant juo drėgnomis rankomis;

11.9. nešti įrankį paėmus jį už laido;

11.10. traukti už laido, atjungiant elektrinį įrankį ar prietaisą nuo elektros tinklo;

- 11.11. dirbti su įrankiu, jei sugedęs įjungimo ir išjungimo jungiklis;
- 11.12. dirbti, kai įrankio ar prietaiso maitinimo laidas yra pažeistas arba jei pažeistos kitos prietaiso dalys;
- 11.13. dirbti pažeidžiant gamintojo parengtą įrenginio eksploatavimo instrukciją;
- 11.14. patalpoms šildyti, džiiovinti naudoti nestandartinius (savadarbius) elektros prietaisus;
- 12. Reikia saugoti, kad nebūtų mechaniškai pažeidžiamos elektros instaliacija ir aparatūra.
- 13. Darbuotojai turi nuolat sekti įrenginio paleidimo lengvumą, temperatūrą; pasirodžius dūmams ar liepsnai iš elektros įrenginio, atsiradus nebūdingam triukšmui ar vibracijai, reikia skubiai išjungti elektros įrenginį.
- 14. Draudžiama dirbti elektros įrenginiais atvirose aikštelėse lyjant ar sningant.
- 15. Pastebėjus elektros instaliacijos pažeidimus, nedelsiant nutraukti darbą ir pranešti apie tai padalinio vadovui.
- 16. Darbo metu būtina užtikrinti švarą ir tvarką darbo vietoje, susidariusias atliekas pamainos pabaigoje pašalinti į tam skirtą vietą.
- 17. Draudžiama be padalinio vadovo žinios palikti savo darbo vietą, patikėti pareigas ar darbo priemones kitam asmeniui; savavališkai atlikinėti darbus, nesusijusius su užduoties vykdymu.

V. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

- 18. Būtina išjungti elektros įrenginį ir pranešti tiesioginiam vadovui:
 - 18.1. elektros įrenginiui sugedus;
 - 18.2. nutrūkus elektros energijos tiekimui;
 - 18.3. pažeidus laidų izoliacijai arba kai jaučiamas charakteringas degančios izoliacijos (gumos) kvapas.
 - 18.4. pajutus elektros srovės poveikį;
 - 18.5. pajutus padidėjusį triukšmą ar vibraciją;
 - 18.6. įvykus nelaimingam atsitikimui ar avarijai, kilus gaisrui.
- 19. Pirmosios pagalbos priemonės nukentėjus nuo elektros srovės:
 - 19.1. reikia nukentėjusį kuo greičiau atpalaiduoti nuo elektros srovės, nes nuo elektros srovės veikimo trukmės priklauso elektros traumos sunkumo laipsnis; prisilietus prie įtampos turinčių srovinių dalių, daugeliu atveju prasideda savaiminis mėšlungiškas raumenų susitraukimas ir bendras susijaudinimas, dėl to gali sutrikti arba visai sustoti kvėpavimo organų ir kraujotakos veikla;
 - 19.2. teikiant pagalbą visų pirma reikia išjungti įtampą toje įrenginio dalyje, kurią liečia nukentėjusysis; atjungti reikia išjungikliais ar kitu atjungiančiu aparatu, ištraukti kištuką iš rozetės; jei įrenginio neįmanoma pakankamai greitai atjungti, reikia imtis už nukentėjusio asmens sausų drabužių, bet vengiant prisiliesti prie greta esančių metalinių daiktų ir drabužiais neapdengtų nukentėjusiojo kūno dalių;
 - 19.3. jei nukentėjusysis nekvėpuoja, nereaguoja į dirgiklius, reikia skubiai daryti dirbtinį kvėpavimą ir išorinį širdies masažą;
 - 19.4. visais elektros traumos atvejais, reikia skubiai kviesti medicininę pagalbą **tel. 112** arba kreiptis į gydymo įstaigą, nes elektros srovės poveikis gali pasireikšti ir praėjus kuriam laikui (pvz., sutrikti širdies ritmas). Taip pat būtina pranešti VU darbuotojų saugos specialistams (tel. 268 7054 arba 268 7086).
- 20. Darbo vietą ir įrenginių būklę, kol bus pradėtas tirti nelaimingas atsitikimas, reikia išlaikyti tokią, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu; jei tai kelia pavojų aplinkinių žmonių gyvybei ar sveikatai, gali būti daromi tik būtiniausi pakeitimai, įforminus atskiru aktu.
- 21. Įvykus avarijai, reikia nedelsiant išeiti iš pavojingos zonos ir apie įvykį informuoti padalinio vadovą.

VI. DARBUOTOJŲ VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

22. Išjungti elektrą vartojančius įrenginius, nuvalyti nuo jų dulkes, purvą, atliekas ir kt.
23. Sutvarkyti darbo vietą, nusivilkti darbo drabužius, nusiprausti.
24. Patikrinti vizualiai, ar nepažeista laidų (kabelio) izoliacija.
25. Apie darbo metu pastebėtus trūkumus pranešti padalinio vadovui.

SUDERINTA
VU darbuotojų įgaliotas asmuo

(parašas)
Irena Cikanavičienė
2015-11-25

SUDERINTA
Eksplloatavimo ir paslaugų direkcijos
Energetikos skyriaus vedėjas

(parašas)
Kęstutis Pinkevičius
2015-11-25

VU Bendrųjų reikalų
direkcijos direktorius
Lionginas Striganiavičius

Viktoras Sokolovas, tel. 268 7054, el. p. viktoras.sokolovas@cr.vu.lt

